

Rudar izhaja trikrat na mesec in sicer prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu z datumom naslednjega dne. Naročnina za celo leto 4 K, pol leta 2 K in četrt leta 1 K. Posamezne številke po 10 v.

RUDAR

Reklamacije so proste poštnine. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani Ilirska ulica 22, drugo nadstropje.

..... Glasilo slovenskih rudarjev.

Mednarodni rudarski kongres.

Prihodnji mednarodni rudarski kongres, ki bo štiriindvajseti, se bo vršil letos v Karlovih varih na Češkem. Kongres, ki bo trajal pet dni, prične zborovati dne 21. julija in mu bo

dnevni red:

1. Otvoritveni nagovor predsednika.
2. Odgovor zastopnikov posameznih narodnosti.
3. Volitev predsedstva in odsekov.
4. Imenovanje skrutinatorjev.
5. Imenovanje komisije za pregledanje mandatov.
6. Imenovanje kongresne komisije.
7. Določitev dnevnega časa za zborovanje.
8. Imenovanje predsednika za prihodnji dan.
9. Imenovanje predsednikovih namestnikov (za vsak jezik enega).

Nadalje bodo mednarodnemu rudarskemu kongresu predložene sledeče

resolucije:

in sicer:

Delovni čas:

1. Zahtevamo, da se izvrše vsi potrebni koraki v smislu pospešitve uresničenja šurnega delovnega časa, upoštevši ulaz in izlaz iz jam za vse jamske delavce, da se uvede 16urni počitek med šihdami, in da število opravljenih šihtov tekom enega tedna ne sme znašati več kakor 6. — Angleško in Belgija.

1a. — Kongres izraža nazor, da se ima za delavce vpisane v rudniški industriji všteti ulaz in izlaz iz jame, postavno določiti na 8 ur. V delovnih prostorih, kjer vlada vročina ali mokrota, pa sme delovni čas všteti ulaz in izlaz, trajati samo 6 ur. — Nemčija, Avstrija in Holandsko.

Rudarsko varstvo:

1. Z ozirom na velike nesreče, ki so se v zadnjih letih dogodile kakor tudi v ozirom na dejstvo, da se podobni slučajni nesreče stalno pomnožujejo, ponavlja kongres ponovno in nujno zahtevo po uvedbi boljšega varstva življenja in zdravja rudarjev. Za izvedbo boljšega varstva smatra kongres za nujno potrebo nastavitve jamskih nadzornikov, ki jih ima plačevati država, katere imajo pa voliti tajno in indirektno rudarji iz svoje srede. — Nemčija, Avstrija, Holandsko.

2. Kongres je nazora, da imajo postavodajalni zbori varstvo rudarjev v vsakem oziru boljše zasigurati. — Belgija.

3. Parlamentarni zastopniki delavcev vsake dežele naj pritiskajo na njihovo vlado, da se sklene zakon, ki bi podjetnikom onemogočil v času gospodarskih bojev izganjati rudarje iz rudniških stanovanj. — Angleško.

4. Poročilo mednarodnega komiteja glede vprašanja ureditve premogovne produkcije.

5. Kolektivne pogodbe:

Kongres zahteva, da se imajo potom strokovnih organizacij sklepati kolektivne pogodbe, ki naj bi obsegale posamezne revije, ali pa tudi celo deželo. — Belgija.

6. Podržavljenje zemljišč, rudnikov in železnic:

Kongres je nazora, da se imajo v posameznih deželah v interesu splošnosti podržaviti vsa zemljišča rudnikov in železnic. — Angleška.

7. Zahtevamo uvedbo minimalne plače za jamske delavce potom zakona, ali pa potom kolektivnih pogodb. — Belgija.

8. Poročilo mednarodnega komiteja glede vprašanja narodnih ali mednarodnih članskih izkazov.

9. Letni dopusti:

Kongres izreka zahtevo po uvedbi vsakoletnih dopustov za rudarje, ki imajo pri polnem plačilu trajati vsaj 14 dni. — Belgija.

Thomas Ashton, tajnik.

Manchester, Angleško.

Narodnogospodarski pregled.

Premogovna statistika v Avstriji.

Močno naraščanje produkcije rjavega premoga.

Pri ravnokar objavljeni premogovni statistiki o produkciji premoga za mesec marec je treba upoštevati, da je bila produkcija v mosteckem revirju lansko leto skoraj za 4 milijone metrskih stotov manjša, le tako je razumeti sedanjf zvišano produkcijo, ki znaša okroglo štiri milijone metrskih stotov. Nasprotno je letošnja produkcija kamenitega premoga za tri četrtine milijona metrskih stotov zaostala, dasi je bila v prvem četrtletju produkcija tega premoga tekočega leta v celoti za 8 1/4 milijona metrskih stotov večja.

Detaljnira (razdeljena) sestava marčne produkcije nam kaže sledečo sliko:

	1913	1912	1911
	milijonov metrskih stotov		
Ostrava	7.20	7.63	7.31
Rosice	0.38	0.41	0.40
Kladno	2.02	2.51	2.43
Plzeň	1.07	1.15	1.15
Začlér	0.38	0.39	0.38
Galicija	1.58	1.60	1.47
Ostali premogovniki	0.13	0.14	0.13
Marec	12.78	13.82	13.32
Napram lanskemu letu	-1.04	+0.50	+2.06

Kamniti premog:

Rjavi premog:

	1913	1912	1911
	milijonov metrskih stotov		
Mostec	16.01	12.34	16.03
Falknov	3.63	3.34	3.48
Wolfsegg	0.31	0.33	0.31
Ljubno	0.83	0.88	0.91
Vojsberg	0.66	0.65	0.65
Trbovlje	0.96	0.95	0.94
str.	0.21	0.21	0.22
Galicija	0.03	0.04	0.03
Ostale sudetske dežele	0.23	0.24	0.25
Ostale planinske dežele	0.75	0.67	0.59
Marec	23.64	19.64	23.43
Napram lanskemu letu	+4.00	-3.78	+2.22

V pretečenem četrtletju je produkcija kamnitega premoga 40.17 milijonov metrskih stotov, v istem razdobju lanskega leta pa 39.49 milijonov metrskih stotov. Množina izkopanega rjavega premoga je v pretečenem četrtletju znašala 72.69 v istem času lanskega leta pa 64.83 milijonov metrskih stotov. Produkcija kamnitega premoga je imela stalno nazadovno tendenco, ki pa se je vsled lanske živahne produkcije izravnala. Nasprotno temu izkazuje produkcija rjavega premoga slej ko prej rekordne številke. (Beseda rekord pomeni, da se prej nikoli še ni toliko rjavega premoga izkopalo.)

I. četrtletje:

	1913	1912	1911
	milijonov metrskih stotov		
Kamniti premog	40.17	40.19	37.06
Napram lani	-0.02	+2.33	+3.39
Rjavi premog	72.69	64.33	66.21
Napram lani	+8.36	-1.88	+3.50
Premoga	112.86	104.52	104.07
Napram lani	+8.34	+0.45	+6.89

V čeških revirjih je produkcija kamnitega premoga posebno padla, nasprotno je produkcija rjavega premoga ostala živahna.

Fabrikacija briket je ostala tudi letos na isti višini kakor v lanskem letu. Množina narejenih briket v nastopnih krajih je sledeča, in sicer: Ostrova 32.000, Rosice 71.000, Plzeň 48.000, Mostec 3200, Falknov 213.000 in v planinskih deželah 7000, skupno 151.000 metrskih stotov (lani 150.000) briket iz kamnitega premoga.

Briket iz rjavega premoga se je napravilo 223.000 (lani 222.000) metrskih stotov. Od začitka tekočega leta se je napravilo vsega skupaj 466.259 (lani 398.765) metrskih stotov iz kamnitega in 697.153 (lani 624.899) metrskih stotov briket iz rjavega premoga.

Produkcija koksa je bila za okroglo 172.000 metrskih stotov večja kakor v marcu leta 1911, v celém četrtletju pa je bila napram lanskemu letu večja za okroglih 596.000 metrskih stotov.

LISTEK.

Prvi žarki.

Izvirna povest iz življenja ameriških Slovencev.

Fr. N.

(Konec.)

Oni veliki močni fant je govoril vedno strastneje. Slikal ji je novo življenje, ki ga bo imela ob njegovi strani in jo časih prosil, časih pa trdo ukazoval, naj ga imenuje po imenu. Večkrat jo je strastno prijel za roko in vzkliznil: »Govori vendar, ne molči vedno, izgovori vsaj enkrat moje ime, reci Rudolf, reci, prosim, reci, ali si niema?« Ona je molče poslušala. »Svoj temni pogled ji je vpri v lice strogo kakor bi zapovedoval, ne pa prosil ljubezni, in lépe besede. A ona je molčala in zrla v tla. Glasi pa ji je občil v grlu predno je mogla izgovoriti njegovo ime. Nekatere sote večer pa se je zgodilo nepričakovano, brez njene volje kakor v sanjah. Vsa vroča šta bila od plesa. Ta večer on ni dosti govoril. Gledal je mrko v njen obraz, naenkrat sredi plesa pa je obstal z njo v kotu, zakajane na pol razsvetljene plesalne sobe, in je

rekel strastno. »Ne morem več tako živeti, konec mora biti na ta ali oni način, danes moram s teboj govoriti, da bodeš rekla ja ali ne, počakaj me na dvorišču. Sedaj odidem, in čez eno minuto te čakam tam. Ta vrata odpreš in si zunaj, nihče te ne bo videl.« Ne pridem, da veš, je zaklicala za njim, ko je odhajal; toda njen glas je bil neodločen.

Par trenotkov pozneje, ko je še stala tam v kotu in nepremično zrla pred se, so naenkrat sredi petja in godbe zažvenketale kupice, in divje vrenenje je nastalo okrog točilne mize. Rudolf je bliskovito pometal nekaj nasprotnikov na tla, in izginil skozi vrata pustivši za sabo vse v divjem pretepu. Lenka je prestrašeno kriknila in obstala na svojem mestu. Jasno ji je bilo takoj, da je vse to povzročil radi nje, da more neopazeno k njemu. V tem so se vrata z dvorišča odprla in njegov temen obraz se je prikazal med njimi. Mignil ji je, in ona je šla kakor v sanjah za njim. Zunaj jo je obilo dvoje močnih rok, na ustih je občutila vroč poljub, in pritajeni glas ji je šepetal: »si prišla, vedel sem, da prideš.« Potem se mu je izvila in zbežala nazaj. Tepež se je med tem že polegel. Muhič je še ves razgret vilitil pasji bič po zraku, in zmerjal. Dekleta so pobirala zdrobljene kozarce, in godec je zaigral poskočno polko. Lenke ni opazil nihče, ko je vstopila, razen Ivana. On je pazil na njo vedno. Se-

daj se je že navadil na to, da jo je hodil gledat dan na dan.

Kmalu je Rudolf zopet vstopil, iz oči mu je sijala radost in zmagošlavje. Ponosno brez strahu je vstopil med trumo nasprotnikov.

Naenkrat pa je zadela v njegovo čelo steklenica s pivom, ki se je razlilo po njegovem licu in obleki, ter se je zmešalo s krvjo, ki je privrela iz rane na čelu. Rudolf je omoten od udarca omahnil, njegovi prijatelji pa so planili na Ivana, da ga pretepejo za ta čin.

Dekleta so peljala Rudolfa v zgornje sobe in mu izprale rano; ko se je pa oglasila harmonika so odšla druga za drugo. Ta so si bolj želela plesa kot Lenka. Tudi njim so fantje lepo govorili. In vsaka je sanjala o dnevu, ko ne bo več treba poslušati ropotajočega stroja. Hodile so sem plesat prostovoljno, tako dolgo, dokler niso plesale v istem prostoru kot neveste v šumeči beli obleki, z belim vencem na glavi.

Ko se je to zgodilo, niso potem več plesale.

Lenka je ostala sama; opazila je to še le, ko jo je Rudolf obiel in posadil na svoja kolena. Kriknila je in hotela pobegniti, a on je ni izpustil. Potem se je je polotila nekla sladka utrujenost, zaprla je oči in se prepustila njegovemu vročemu poljubovanju.

Spomlad je zopet prišla v deželo. Veseleje so stopali ljudje po prašnih ulicah tega velikega

Naraščanje produkcije gre v glavnem na račun Ostrave, kjer se je napram marcu pretečenega leta napravilo koksa kar za 52 000 metrskih stotov več. V Piznu letos niso delali nobenega koksa.

Revirna konferenca.

(Konec.)

Siter izpopolnjuje tajniško poročilo ter pravi, da je tajništvo izvedlo za premogovnik v Lešah povišanje v kraju navadne dnevne mezde, kar je imelo to ugodno posledico, da se je tamšnjim rudarjem povišala bolniška podpora. Tudi načrt za enoten službeni red, ki naj bi se ga uvedlo za celi okraj rudniškega urada v Celju, je izdelalo tajništvo. Ležeče je sedaj na rudniškem uradu, da stvar pospeši.

Vošank poroča, kako je prišlo do tega, da ne morejo rudarji v Lešah letos praznovati prvi majnik.

Zalesnik, Pri nas v Velenjem bomo praznovali prvi majnik tako kakor lani, prosimo, naj bi se nam za ta dan preskrbelo govornika. V zadnjem času smo imeli volitve delegatov v rudarsko zadrugo in bratovsko skladnico, pri kateri so na celi črti zmagali sodrugi, ki jih je postavila za kandidata naša strokovna organizacija. Končno omenja, da so se izvršili koraki za zvišanje v kraju navadnih dnevnih mezd v svrhu povišanja bolniške podpore, ki je pri velenjskem premogovniku jako malenstna. Želi, naj bi se cela akcija skušala pospešiti.

Štravs obširno razlaga boj, ki ga je vodila strokovna organizacija rudarjev v Idriji s starokopitnimi klerikalci ob priliki uvedbe novih plačilnih lestvic in odprave delne plače v naturalijah. Vršilo se je zelo mnogo shodov, ker klerikalci so nalašč kalili vodo, v kateri so hoteli ribariti, kar pa se jim ni posrečilo. Organizacija ni prav nič trpela, zmagal je zdrav ljudski razum. Dasi je bil položaj nad vse težek, so pa vendar prišli rudarji navzlic klerikalnemu rogoviljenju do prepričanja, obdržati stare razmere in doseči 25odstotkov, ni mogoče. Šlo je za staro pravdo. Izpremenil se je službeni red, povišale so se pokojnine, določila se je najmanjša plača, sploh je bilo celotno gibanje rudarjem koristno. Končno navaja številke o prejšnjih in sedanjih pokojninah. Najvišja sedanja letna pokojnina presega celo 1000 kron. Nekaj napak, kar jih je še, se bo polagoma odpravilo. Celotnemu napredku se imajo idrijski rudarji zahvaliti edinole svoji strokovni organizaciji. Prvi majnik se bo navzlic lanskim viharjem praznoval na celi črti.

Bučič, V Labinju bodo rudarji tudi praznovali prvi majnik, rudniško ravnateljstvo ne bo nasprotovalo.

Tajniško poročilo se soglasno odobri.

Prehajajoč k drugi točki podeli predsednik Štravs k agitaciji, organizaciji in taktiki besedo sodrugu Čobalu.

Čobal poroča v obširnem govoru o tej točki in pravi med drugim: Točka agitacija in organizacija je stara stvar, o kateri se je že mnogokrat na naših konferencah govorilo, a vendar se mora vedno ponavljati, ker je to vprašanje v najožji zvezi s celotnim delavskim gibanjem, zlasti pa z gibanjem rudarjev. V tem oziru nam daje država najlepši primer, tako kakor počiva ustroj države in celotno javno življenje na organizaciji, morejo tudi rudarji imeti izvedeno svojo strokovno organizacijo tako, da jim bo res zasloba v težkih socialnih in gospodarskih bojih, v bojih za obstanek. Potem ko primerja posamezne letnice s številom

članov v južnem revirju, se peča govornik z vprašanjem, kako je mogoče preprečiti fluktuacijo (menjavanje) članov in kako je mogoče obdržati one, ki so kot člani že pristopili, ter daje tozadevna primerna navodila. Po njegovem mnenju je največji vzrok fluktuaciji ta, ker se za posamezne člane dosedaj nihče ni brigal ter nadaljuje: Že zadnji unijski zbor se je s tem vprašanjem pečal, in sklenil, da morajo povsod skupine in vplačevalnice za svoje kraje dolžiti potrebno število pomožnih blagajnikov, katerih dolžnost je poglavitno ta, da njim določeno število članov ob določenem času redovito obiskujejo na domu ter pobirajo pri njih članske prispevke, obenem jim dostavljajo na dom tudi strokovni list. Ustvariti je torej potrebno vez med organizacijami in med posameznimi njenimi člani. Za strokovni list vlada med člani premalo zanimanja, ki se pa bo povzdignilo, ako se bo časopis dostavljal članom na dom. Tudi glede drugih stvari je med člani veliko nepoznavanje: tako se na primer često dogaja, da zahteva ta ali oni rudar od organizacije pravno varstvo ali kaj drugega, dasi že mnogokrat štiri in več let ni plačal nobenih prispevkov, tudi v tem oziru bo naloga pomožnih blagajnikov, da poučevalno vplivajo. Sploh pa je uvedba pomožnih blagajnikov sklep unijskega zbora, ki je vsem delegatom naložil, da ta sklep izvedejo. Današnja konferenca bi se imela vršiti že preje, alj ker je pretiła vojna nevarnost, smo jo morali preložiti, prihajamo torej nekoliko pozno, kar nas pa mora navdajati z mislijo, da je sedaj treba nemudoma izvesti, kar nam je naloženo, posebno, ker smo že zadnji.

Sodrugi Čobal podaja nato nekaj podrobnosti, kako naj se pobiranje prispevkov po hišah organizira, in pravi: To bo reorganizacija našega društvenega življenja, ki se jo mora brezizjemno izvesti v vseh krajih. Da se da to izvesti, nam daje najlepši primer Zagorje, kjer se to delo že izvršuje več let. Unijsko vodstvo noče truda pomožnih blagajnikov zastoj, daje jim primerno odškodnino, s katero znajo pokrivati tudi morebitne stroške, ki jim pri njihovem delu utegnejo nastati. O vsem drugem bi bilo odveč govoriti. V prvi vrsti mora biti naša skrb in stremljenje, da se naša strokovna organizacija ojači, kajti imamo opraviti z močnim in dobro organiziranim nasprotnikom, kateremu vrhutega gre vlada ob vsaki priliki na roko. Od tod prihaja, da rudniški podjetniki potom svojega vpliva, ki ga pri vladi imajo, skušajo vsak napredek rudarjev v vsakem oziru preprečiti. Podjetniki sicer kričijo o nasilstvu in terorizmu delavskih organizacij posebno v slučaju kake stavke, in kličejo po izjemnem zakonu, nočejo pa priznati, da so ravno oni s svojim terorizmom ustvarili močne organizacije podjetnikov, ki delavcem odrekajo kratkotalo vse.

Naša naloga pa je, da skušamo maso vzgojiti, izobraziti in privedi v vrste organiziranih rudarjev. V to svrhu imamo materiala dovolj, na primer poročila Unije, razne brošure in strokovni list, vse to se da pri sestankih, shodih in diskuzijah dobro porabljati. Glavno pa je, da se nemudoma izvede sklep unijskega zbora glede pomožnih blagajnikov.

Razprave, ki jo na to odvarja so. Štravs, so se udeležili **Siter** (Trbovlje), **Mlinar** (Črno), **Ule**, (Zagorje), **Zalesnik** (Velenje), **Vošank** (Leše), **Ovnič** (Zabukovci) in **Štravs**.

Čobal ima zaključno besedo, v kateri še enkrat toplo priporoča, da se predlog glede izvedbe pobiranja prispevkov na domu sprejme. Priporoča tudi predlog, ki ga stavi **Siter**, in ki se glasi:

mesta. Okna zaduhlih koč so se pričela odpirati in glasneje se je ob večerih razlegalo hripavo petje iz njih, ki se je vmešavalo med neprestani ropot na ulici. Tisto leto se je zbudilo v naselbini prvokrat društveno življenje. Bili so nekateri, ki so imeli jasneje misli in so videli brezno, v katero jih pelje to mrtvo življenje, v katerem postajajo od dne do dne bolj topi, bolj zaslužnjeni. Tako so se zbrali skup, in nekega lepega poletnega dne v nedeljo popoldan so odkorakali skupno, z godbo na čelu, v zeleni vrt, da tam skupno uživajo nekaj veselih ur. Kmalu se je razvila nekaka zabava, postali so pijani in ko so tako udušili vse, kar jim je razjedalo srce, so pričeli peti, in delali načrte za bodočnost. Navduševali so se za zastave in lepe uniforme, in obenem ustanavljali vsakojaka društva.

V sencu košatih grmov je sedela samotno Lenka. Štiri mesece je že bila poročena z Rudolfom. In ta kratek čas jo je vpognilo njeno trpljenje še bolj, ki se je z možitvijo le še povečalo.

Njeno po lepoti in nežni ljubezni hrepence srce je bilo prevarano. Kmalu je spoznala, da je zašla v breme, iz katerega ni rešitve. Sedela je na klopi in sanjala. Počasi so šle njene misli od dobe njene največje sreče in do tega dneva. Spominjala se je svojih lepih sanj sredi cvetočega vrta, in vseh žalostnih dni, ki so sledili potem.

Stiskala je roki v divji bolesti in iz oči so ji kapale solze. Naenkrat je zaslišala mehak glas za seboj. Kakor tiha prošnja se je slišalo, ko ji je udarilo na uho njeno ime »Lenka, Lenka, ne bodi jezna, ako se ti bližam; kmalu bo dve leti, kar nosim v sebi to gorje, nisi mi nikdar dovolila, da bi govoril, z zaničevanjem si me kaznovala, če prav nisem toliko zakrivil.«

Sklonil se je k njej in ji zrl v obraz, ki je bil razsvetljen od zadnjih žarkov solnca. Njegov pogled je bil proseč, roki je držal sklenjeni kakor, da bi molil.

»Lenka, ali smem danes govoriti?« je zopet pričel, »ali mi hočeš olajšati moje trpljenje; prosim te, ne bodi trda.«

In njej se je zasmilil. Njena prva ljubezen se je zbudila v njej in se združila z usmiljenjem.

Rahlo, skoro šepetaje mu je odgovorila: »Nisem te zaničevala, Ivan. Izgibala pa sem se s tabo govoriti, ker sem se bala še povečati svoje trpljenje. Vedela sem, da je vse bila le nesreča, vsaj sem vse videla s svojimi očmi, kako je.« »Vendar ne veš vsega, kako sem padel, kako sem se počutil bednega tiste dneva, ko se je vse zgodilo, kako sem se bal še tebe potegniti v tisti pekel. In ono pismo, ko si mi pisala, in on vedno stoji pri nas in sili v mene. Primerjal sem sebe berača k njemu bogatini; in tebe lepo, pol-

V smislu sklepa unijskega zbora nalaga današnja konferenca ponovno vsem funkcionarjem podružnic in vplačevalnic uvedbo pomožnih blagajnikov, kojih naloga je, pri članih redno pobirati prispevke na domu kakor tudi dostavljati vsakemu članu na dom strokovni list. Uvede naj se povsod hišna agitacija.

Delegatje današnje konference sklenejo, da sklep unijskega zbora v področju krajev svojih podružnic in vplačevalnic v polnem obsegu izvedejo. Končno sklenejo, da imajo k temu določeni funkcionarji posameznih podružnic in vplačevalnic redno vsak mesec poročati o delovanju revirnemu zapisniku, Štravs, ki da Čobalov in Siterjev predlog na glasovanje, konstatira soglasni sprejem.

Dodatno poroča še sodrugi Čobal o potrebni izpremembi, kar se tiče tajništva, ter o razlogih, zakaj naj se »Rudar« s prvim majnikom t. l. preseli v Ljubljano, nakar sta bila soglasno izvoljena: sodrugi Ule, revirni zapisnikom in sodrugi Tokan urednikom strokovnega glasila »Rudar«, s katerim se ima v to svrhu preseliti s prvim majnikom v Ljubljano, kjer ima voditi tudi upravo.

K tretji točki: časopisje, poroča na široko Siter, ki poda najprej finančno poročilo kakor tudi poročilo o stanju lista »Rudar« sploh, nakar se odločno obrača proti navadi, ki se je v nekaterih podružnicah udomačila, namreč, da ne naročajo toliko izvodov lista, kolikor imajo članov, dasi jih tozadevno vežejo sklepi unijskih zborov in tudi revirnih konferenc. Ne glede na to, da se listu v njegovem razvoju in obstoju škoduje, se na ta nedopusten način direktno ovira tudi agitacijo in utrjevanje zavedosti članov, kar bi list sicer gotovo opravljal uspešneje. List je najpripravnejše sredstvo za agitacijo in vzgojo članov, za to je treba skrbeti, da ga čim bolj razširimo. Nikakor ne gre, da bi funkcionarji listu prikrajšali dohodke na ta način, da bi porabljali sredstva, ki so namenjena za naročbo lista, v druge svrhe. Nadalje utemeljuje predlog, katerega je današnji konferenci stavila zadnja razširjena seja unijskega načelstva, ki je sklenila zahtevati, naj današnja konferenca sklene podražiti list z 8 na 10 vin. številko. Razširjena seja unijskega načelstva je stala na stališču, da nikakor ne gre oddajati list »Rudar« ceneje, kakor pa »Nadzdar«, »Gornik« ali »Glück auf«. Vsi omenjeni listi so kakor »Rudar« tudi last Unije, in ne gre, da bi se ravno »Rudar«, ki je najmanj dobro situiran, oddajal ceneje kakor drugi listi, ki se sami vzdržujejo in imajo imetje. Ker nam pa mora biti ležeče na tem, da list ohranimo, nam ne preostaja nič drugega, kar ne bo posebno težko, ker se nam ne godi nobena krivica, če bomo plačevali list po tisti ceni kakor plačujejo svoje strokovne liste češki, poljski in nemški sodrugi.

Končno poroča o sklepu unijskega načelstva glede preselitve lista v Ljubljano, kar bo tudi z ozirom na konfiskacijsko bolezen državnega pravdnštva v Celju listu samemu v korist.

Štravs poroča, da so računi uprave lista »Rudar« v redu in predlaga podelitev odveze Siterju kot upravniku. Zgodi se. Na to odvarja razpravo, katere so se udeležili: **Zalesnik**, **Tokan**, **Siter** in **Vošank**. Predlogi glede podražitve in preselitve lista se soglasno sprejmejo.

Na to se vrše volitve revirnega odbora. **Štravs** predlaga izvolitev sedmih odbornikov.

Siter predlaga izvolitev le petih odbornikov, sejam pa naj bi prisostvovali revirni zapisnik in urednik. Ker Štravs svoj predlog umakne, obvelja Siterjev.

Tratnik (Trbovlje) predlaga v izvolitev sledeče delegate, ki naj bi tvorili za prihodnje

no življenja k meni, ki sem bil podrtija že takrat.« In potem je Ivan dolgo govoril, z vedno enako žalostnim rahlim glasom, in ji opisal vse.

»Sedaj sem tako daleč, da imam lastno voljo«, je končal, »kar naenkrat je prišlo po tvoji svatbi, da sem se vprašal: kam pelje ta pot? In zagledal sem pred sabo prepad. In potem sem stisnil pesti in vzravnal glavo in sem si rekel: otresti se moraš sramote! Velik je svet, in lahko grem daleč, kamor ne bo mogla moja sramota za menoj. Sklenil sem, da jo zapustim, njo, ki me je varala s svojimi poljubi in me vara še vedno, in ki je moja nesrečo vporabila v svojo korist. Že dolgo je, Lenka, kar sem mislil to storiti. Ravno takrat se je pričela tvoja nesreča, in novo trpljenje. Slišal sem tvoj jok, in sem vedel, da se je takrat zbudil volk v njemu. Navžil se je tvoje ga lepega telesa, več kakor strast pa itak nikdar ni poznal.« Ona je molče poslušala in zazdelo se ji je, da se vračajo tisti krasni dnevi njene mlade ljubezni.

Rahlo je vztrepetala, ko je položil roke okrog nje in jo tesneje privil k sebi, in kakor v sanjah je šepetala zroč njegove ljubezni in vdanosti polne oči: »Nič ni bilo lepote v njem, tako prazno je njegovo srce. Ko se me je nasitil, je zbežal in me zapiral doma. Vidiš, ko sem danes stopila ven na solnce, nisem mogla oči odpreti. In ko sem tako šla po cesti se mi je zdelo, da

obdobje revirni odbor in sicer: M. Čobal, (Zagorje), Ig. Siter (Trbovlje), Jožef Učakar (Trbovlje), Iv. Urlep (Hrastnik) in Iv. Štravs, (Idrija). Poleg tega naj pripadata revirnemu odboru revirni zaupnik Ule in urednik Tokan.

Predlagani sodrugi so bili izvoljeni soglasno. Pri zadnji točki, raznoterosti, se oglašuje Siter, ki priporoča, naj bi se povsod tam, kjer se bodo vršili shodi, sklicalo pred shodom posvetovanje zaupnikov glede uredbe potrebnega agitacijskega dela in pobiranje prispevkov pri članih na domu.

Čobal opozarja, naj se pošiljajo vsi dopisi le na eno osebo, in sicer odslej na sodruga Uleta.

Tokan pozivlja delegate, naj pridno pošiljajo poročila v list.

Filipič želi, naj bi se zamenjala knjižnica v Spodnji Idriji.

Čobal pojasnjuje razmere glede knjižnice; sodrugom v Spodnji Idriji se bo gotovo ustreglo.

Jarolim (Turn) pozdravlja naknadno konferenco v imenu unijskega načelstva, in izraža zadovoljstvo nad storjenimi dalekosežnimi sklepi, ki bodo podlaga razvoju organizacije rudarjev na jugu, kar se bo prihodnje leto gotovo že opazalo. Govornik polaga največjo važnost na izvrševanje drobnega dela, ki se ga morajo lotiti sodrugi po celi državi, ako hočemo imeti uspehov. Izvrševanje drobnega dela naših organizacij med delavstvom je tem bolj potrebno, ker od časa, ko si je delavstvo priborilo nekaj političnih pravic, na primer volilno pravico v državni zbor, skušajo tudi meščanske stranke, uyidevajoč važnost teh pravic, med delavstvom pridobivati tal. Nasprotno se prej, dokler delavstvo teh pravic ni imelo, izmed te gospode za delavce nihče ni brigal. Tem večja dolžnost nastaja nam, da delavstvo pred nastavljenimi mrežami meščanskih strank svarimo, ter z drobnim delom v naše vrste privedemo. V Nemčiji na primer fluktuacije v organizaciji ni, kakor pri nas, ker tam imajo hišno agitacijo, pobiranje prispevkov na domu itd. že zdavnaj uvedeno. Končno pozdravlja tudi sklepe strokovnega tista.

S tem je bil dnevni red konference izčrpan in je sodrug Štravs zahvaljujoč se za stvarno obravnavanje, konferenco ob pol 4. uri popoldne zaključil.

Sodrug Učakar je na konferenci nabral za milijonski sklad »Zarje« K 4-19.

Socialna politika in delavsko varstvo.

V kraju navadne dnevne mezde in bratovske skladnice.

Iz Velenj na Spodnjem Štajerskem se nam piše:

Skoraj človek ne bi verjel, kako velikansko nepoznavanje zakonov vlada pri politični oblasti v Slovenjem Gradcu glede bolniškega zavarovanja delavcev. Slučaj, ki ga navajamo in ki pač jasno dokazuje, da se ta oblast za socialna vprašanja nikoli sploh brigala ni, je naslednji:

Pravila za združeno bratovsko skladnico za rudnike ležeče v Savinjski in Saleški dolini so bila potrjena leta 1894. V teh pravilih je bil za kopače in rokodelce kot v kraju navadna dnevna plača določen 1 goldinar.

Razmere so nanesele, da je ta bratovska skladnica svoj delokrog razširila, in se je leta 1906 spremenila v združeno spodnještajersko bratovsko skladnico. Dasi že leta 1906 gori navedena prvotno določena v kraju navadna dnevna mezda zdavnaj ni odgovarjala resničnim zaslužkom, vendar pristojni oblasti niti na misel ni prišlo, da bi obenem z izpremembo

sem zelo nerodna proti onim ženam, ki tako ponosno gredo po cesti, ker jih ne tlači toliko nesreče kot nas. In ko sem dospela, sem bila utrujena in noge so se mi šibile. In potem sem jokala tu do sedaj: tako sama. Krčevit jok je zaprl njen glas. On jo je dvignil in peljal na vzvišeni prostor, dvignil je nje glavico z eno roko, z drugo pa je kazal tja v daljavo in zopet tako rahlo govoril: »Lenka, vidiš daleč tam, kjer se žari nebo od zadnjih solčnih žarkov, vem za miren kotic, kjer se bo ponovila najina nekdanja sreča. Zakaj umirati, Lenka, v tem peklu, ko se nama smeji življenje? Slišiš jih Lenka, kako pojejo vsi pijani in skušajo prevpiti svoje trpljenje. Tako sem delal jaz nekdanj, a sedaj na zadnje nisem več pel. Pa ne bo dolgo, da bom zopet. Še nekaj ur, Lenka, in poletela bova nasproti najini sreči. Ali hočeš, Lenka? Hočeš z mano v lepo svetlo življenje ali ostaneš v grobu?« Dvignil ji je deblo lice ksebi in zrl v njene oči, potem pa je prišla pesem boječa, a polna miline iz njegovyega grla.

Gledal bi vanje noč in dan.

Tvoje lepote ves pijan...

Tedaj je vzkliknila: »Ivan, moj Ivan« in se ga je oklenila s svojimi trepetajočimi rokami...

pravil, ki je bila vsled razširjenega delokroga bratovske skladnice potrebna, preuredila tudi v kraju navadne dnevne plače, ki bi vsaj približno odgovarjale resničnim razmeram. Da se potrebno reguliranje v kraju navadne dnevne mezde leta 1906, ni izvršilo, je pripisati edino le na rovaš politične oblasti, ki je s tem očitno zabil, da podjetnikom ne bi bilo potreba za svoje delavce plačevati za nekaj vinarjev višjih prispevkov v bolniško blagajno bratovske skladnice, kar bi seveda bilo le v prid delavcem. Tako je prišlo, da velja po 19 letih dandanes v velenjskem premogovniku še vedno tista v kraju navadna dnevna plača, po kateri se bolanim delavcem odmerja bolniška podpora, kakor takrat, dasi je bila že takrat v kraju navadna dnevna mezda preniško določena. Toda v prejšnjem času je bila stvar vsled brezbriznosti oblastnij še hujša!

Rudniški podjetnik Danijel pl. Lapp ni odtegoval delavcem od mezd njihove prispevke za bolniško blagajno, temveč tudi one, ki bi jih bil moral plačati on. Takratni rudarski tajnik sodrug Sitter je napravil temu nesramnemu početju konec in izposloval pri podjetniku Lappu, ki je ljubil svoje delavce kakor oče svoje otroke — tako je namreč dejal Lapp pri intervenciji — da je povrnil delavcem pridržane prispevke. Ker leta 1894. določena dnevna mezda več ne odgovarja istinitim razmeram, so 19. januarja letošnjega leta načelstveni člani združene spodnještajerske bratovske skladnice s sedežem v Velenju vložili v imenu vseh članov peticijo pri okrajnem glavarstvu v Slovenjgradcu za preureditev v kraju običajne dnevne mezde. Člani so težko pričakovali rešitve. 30. aprila je dobilo načelstvo sledečo razsodbo, ki jo prinašamo dobesedno, da bodo rudarji vseh krajev spoznali, kakšni učenjaki da sede pri okrajnem glavarstvu v Slovenjgradcu. Poučni dokument se glasi:

Št. 2119.

Občinskemu uradu

v Škalah

z naročilom, da pouči na vlogi podpisane, da njihova peticija ne spada v kompetenco c. kr. okrajnega glavarstva, temveč c. kr. rudarskemu glavarstvu v Celju.

C. kr. okrajni glavar:

Podpis nečitljiv.

Na podlagi te razsodbe ne preostaja velenjskim rudarjem nič drugega, kakor da pouče c. kr. okrajno glavarstvo v Slovenjgradcu, da v Celju sploh ni rudarskega glavarstva, temveč da je v Celovcu in da ta rudarska oblast sploh ne more določevati v kraju običajnih dnevnihih mezd. Dalje priporočajo velenjski rudarji c. kr. okrajnemu glavarstvu, naj preštudira § 7 zakona z dne 30. marca 1888 državnega zakonika, ki govori o določbah bratovskih skladnic in o bolniškem zavarovanju delavcev. Rudarji, ki so člani združene spodnještajerske bratovske skladnice, so vsled nizke bolnišičine prisiljeni, da se vlečejo na delo, če so še tako bolni, ker ob tej neznosni draginji ne morejo izhajati s pičlo bolniško podporo. C. kr. okrajno glavarstvo v Slovenjgradcu naj si pa zapiše za ušesa pouk velenjskih rudarjev in naj nemudoma ukrene vse potrebno, da izposluje pri bratovski skladnici preuredbo v kraju običajnih dnevnihih mezd.

Domača rudokopna podjetnost!

Zadnji čas pišejo časopisi o rudokopnem podjetju Gregorja Prosen v Železnikih na Kranjskem. Da si bodo mogli naši čitatelji napraviti pravo sliko o podjetnem duhu naših klerikalnih in liberalnih slovenskih narodnjakov, ki vsak trenotek prav milo javkajo o tujem kapitalizmu, ki se šopiri na »naših« domačih tleh, podajamo v naslednjem nekaj podrobnosti:

Gregor Prosen ima na Kranjskem že dalj časa 44 prostih rudosledov; en sam med njimi meri 567.162.50 m², vsi skupaj pa 2.268.650 m². V rudokopih se nahajajo različne rude: železo, mangan, svinec, cink, največ pa bakra; potem malo srebra in sledovi zlata. V Št. Rupertu na Dolenjskem je pa močan sklad premoga. Za rudokopna podjetja je seveda potreben velik kapital, ki ga g. Prosen sam ne zmora. Zato se je svoj čas pismenim potom obrnil na razne premožne Slovence in jih povabil, da bi stopili z njim v družbo v svrhu izkoriščanja rudnikov. Toda niti enega odgovora ni dobil in ko se je nato osebo obrnil na nekatero, so se mu smejali, češ, da je neumen, ker se s takimi mislimi peča. Ko je izprevidel, da med Slovenci ničesar ne doseže, se je obrnil na inozemce in res tako dosegel uspeh. Oglasili so se Angleži, Francozi, Lahi, Mažari in Nemci in pristopili v družbo, ki se je pod imenom »Gregor Prosen & Co.« ustanovila v Železnikih in dne 15. aprila t. l. na Martinovem Vrhu pri Železnikih začela kopati baker. Odgovorni tehnični vodja tega rudnika je g. Edvard Battis iz Spornhana na severnem Moravskem. Kopati se je začelo s petih strani in ker je tehnični vodja dober strokovnjak, so tudi uspehi doslej povsem zadovoljivi. V martinvrškem rudniku se nahajajo različne

rude, a največ je bakra. Gregor Prosen snuje sedaj družbo za kopanje premoga v Št. Rupertu na Dolenjskem; med drugimi namerava pristopiti francosko-angleška banka v Parizu. Pogodbo podpiše g. Gregor Prosen v Parizu meseca junija, tako da se premogovnik lahko otvori že meseca julija letos.

Takšna je torej podjetnost naših drugače kričavih narodnjakov, ki si prisvajajo na slovenstvo patent, in slovenskih denarnih zavodov, ki jih imajo klerikalci in liberalci vse polno v rokah. Med Slovenci je človek, ki ima dovelj poguma lotiti se večjega podjetja itak bela vrana, kadar se pa pojavi, tedaj se mu smejejo, in vesel mora biti, da ga ne razglasijo za bedaka. In kadar se pri nas etablirajo tuji kapitalisti in roma ves čisti dobiček proč, tedaj točijo naši slovenski junaki krokodilove solze nad izgubljenim Izraelom. Njihova tolažba, da je soudeležen tudi Slovenec g. Prosen, je zlo trhla, kajti bati se je, da ga bodo prekanjeni Francozi imeli le toliko časa v svoji sredini, dokler bodo rabili domač marjonete. Značilni glede podjetnosti so posebno naši klerikalci, ki se rajpe pehajo za kakšnimi malenkostnimi prihranki, ki jih kaka stara ženica skriva kje v nogavici. Je pač lažje tako delo. No, nam rudarjem je pač vse eno, komu moramo delati; če hočemo doseči večji košček kruha, tedaj se moramo zanj boriti, in bodisi potem podjetnik že Peter ali Pavel. Ali naši slovenski narodnjaki, klerikalnega in liberalnega kalibra, naj nam ne prihajajo s frazami, da nimamo ljubezni do »rodne grude«, dočim jo tujim mogočnejšem sami ponujajo.

Zapisnik

konference druge skupine rudarske zadruga za okraj c. kr. rudniškega urada v Celju in za pomogokop rjavega premoga v Zagorju ob Savi, ki se je vršila dne 27. aprila 1913 ob pol 10. uri popoldne v »Delavskem domu« v Trbovljah.

Navzoči: 64 delegatov druge skupine.

Načelnik Majdič pozdravi navzoče, otvori zborovanje, konstatira sklepčnost ter imenuje zapisnikarjem Franc Mastnaka.

Dnevni red:

1. Odobritev računskega zaključka za leto 1912.
2. Odobritev proračuna za leto 1913.
3. Sklepanje o visokosti prispevkov za leto 1913.
4. Podpore.
5. Slučajnosti.

I. Načelnik Majdič prečita in obrazloži računski zaključek za leto 1912, ki se soglasno odobri.

Za nadzorstvo poroča Franc Mastnak, da se je potrdila s postavkami blagajnične knjige primerjalo, kakor tudi blagajno škontrirala ter vse v najlepšem redu našlo. Predlaga, podeliti predsedniku in tajniku rudarske zadruga odvezo, kar se soglasno zgodi.

II. Proračun za leto 1913., ki ga prečita načelnik in ki ga je odbor druge skupine že odobril, vzame tudi konferenca z večino glasov na znanje.

III. Član odbora druge skupine Urlep Ivan iz Hrastnika predlaga, naj bi dosedanji letni prispevek v znesku 72 vinarjev za delavca veljal tudi za leto 1913. Predlog je bil z večino glasov sprejet.

IV. Načelnik prečita imenik onih članov zadruga, ki so naknadno prosili za podporo, ker so bili vsled legarja hudo prizadeti. Prosilcem se je podpora že izplačala. Tozadevni ukrep se soglasno odobri.

V. Delegat Kauf Alojzij iz Trbovelj je mnenja, naj bi današnja konferenca izrekla zahtevo po končni rešitvi vprašanja glede naprave kopelji in shramb za obleko, in sicer zahteva se naj tozadevne rešitve za vse rudnike, ki spadajo v nadzorstveni okraj rudniškega urada v Celju, ker se poleg Trbovelj tudi delegatje drugih krajev pritožujejo, da nimajo ne kopelji in ne shramb za obleko, tam, kjer jih imajo, so te naprave tako male, da nikakor ne zadostujejo. Store naj se vsi potrebni koraki, da se naprava kopelji in shramb za obleke končno dožene.

Vsi navzoči soglašajo s tem mnenjem.

Delegat Jazbec iz Trbovelj predlaga, naj se c. kr. rudniški urad v Celju, ki ima v svojem delokrogu tudi nadziranje poslovanja bratovskih skladnic pozove, naj ukrene, da se bo novim članom, za katere ima § 23 bratovsko skladničnih pravil veljavo, izplačevala polna pokojnina. Došlo je namreč že več pritožb, da se te člane krajša.

Delegat Jazbec iz Hrastnika se pritožuje radi strelnih žic; delavcem, ki imajo z razstreljevanjem opraviti, se, ako se jim žice potrgajo, nove od strani rudniške uprave pri plači zaračunijo, kar je proti zakonu, ki pravi, da je rudniška uprava dolžna dati delavcem orodje na razpolago brezplačno in ker tudi strelne žice pripadajo orodju, so dotični odtegljaji neopravičeni.

Delegat iz Zabukovce se pritožuje, da v

rudniški pisarni ne sme nihče nobenemu bolniku izpostaviti bolniškega lista, ako tamošnjega ravnatelja ni doma, in se dogaja zelo pogosto, da morejo oboleli rudarji čakati; ni izključeno, da se utegne vsled tako čudne odredbe pripetiti kak smrtni slučaj. Neki drugi delegat iz Trbovelj izraža mnenje, da rudniška uprava ne bi smela od plač rudarjem odtegovati tudi za stvari kakor na primer vplačila za »Alianco«, kar nasprotuje določbam zakona. Odbor druge skupine naj stopi v svrhu, da se taki odtegljaji preprečijo ali vsaj na kak drug način uredijo, v dotiko s c. kr. rudniškim uradom v Celju, kar je tembolj potrebno, ker so eni za ta odtegljaji drugi pa proti. (Opomba uredništva: Ker je odtegovanje vplačil za »Alianco« stvar, ki z delovnim oziroma službenim razmerjem nima absolutno ničesar opraviti, nasprotuje odtegovanje zavarovalnine jasnemu besedilu zakona. Rudniške uprave torej ne smejo podobnih odtegljajev vračunavati, tudi takrat ne, če to nekaj delavcev želi!)

Končno se še pritožuje delegat Zalesnik iz Velenja, ki pravi, da je prišlo že tako daleč, da je ravnatelj ondotnega rudnika delegatom kratkoma prepovedal prihajati v kaki zadevi v ravnateljstvo pisarno. Ako se torej godi rudarjem krivica, na primer če se jim neopravičeno krajša zaslužek pri pogojnem delu (gedingu), prepoveduje ravnatelj delegatom, da bi intervenirali, dasi pravila rudarske zadruga nalagajo to dolžnost delegatom.

Ker se nihče več za besedo ne oglasi, se načelnik zahvali za udeležbo ter ob 12. uri opoldne zaključi konferenco.

Franc Mastnak l. r., zapisnikar. **Florjan Majdič** l. r., načelnik druge skupine.

Dopisi.

Labinj. Na binkoštni pondeljek se je vršil ob 10. uri dopoldne v dvorani mestne hiše pod predsedstvom sodruga Bučiča pri nas jako dobro obiskan rudarski shod, z dnevnim redom: Zavarovanje rudarjev.

Sodrug Čobal iz Zagorja kot poročevalec je razložil sedanje stanje glede socialnega zavarovanja, iz katerega se bo rudarje najbrže izločilo in sklenilo nov zakon za bratovske skladišnice. Rudarji morajo biti pripravljeni na velike boje, ako bodo hoteli, da jim bo ta novi zakon nudil kaj boljšega kakor pa sedanje zavarovanje pri bratovskih skladiščih. Istotako je omenjal nameravano zavarovanje rudarjev proti nezgodam. Oboje bo samo takrat izpadlo v korist rudarjem, če bodo imeli rudarji dobro izvedeno strokovno organizacijo. Nadalje je zbovalcem razložil razmerje, ki vlada pri sedanjih bratovskih skladiščih, v katerih je bilo leta 1910 učenjanjih oziroma zavarovanih 176.611 rudarjev, ki so, ako so postali za delo nezmožni dobivali povprečno letno pokojnino v znesku K 250.74, vdove K 101.86 in sirote K 37.67. To so seveda le povprečni zneski, nahajajo pa se zelo mnogo rudarjev v pokoju, ki dobivajo znatno manjše pokojnine, ravno tako pa tudi vdove. Govornik omenja nadalje, da je bilo leta 1910 v Avstriji 123 bratovskih skladišč, ki so imele skupaj imetja 122 milijonov 388.078 kron. Skupaj so imele v omenjenem letu te bratovske skladišnice dohodkov K 16.999.583.22, izdatkov pa 13.879.984.78 tako, da je prebitok za rezervne sklade znašal K 3.119.598.44. Na podlagi dohodkov in izdatkov bi bila pokojnina (penzija) zvišati, toda, ker so imeli rudniški podjetniki veliko boljše organizacijo kakor rudarji, so povišanje pokojnin zabranili, da ne bi jim bilo treba plačevati višjih prispevkov, kar bi bilo v prid rudarjem. Na rudarjih samih je torej leželo, da se organizirajo, ako hočejo doseči višje pokojnine. Tudi bolniške blagajne bratovskih skladišč ne nudijo rudarjem toliko kakor druge bolniške blagajne svojim članom. Bolniške blagajne bratovskih skladišč so na primer leta 1910 imele K 8.313.393.66 dohodkov, K 7.795.642.76 pa izdatkov. Ostalo je prebitka 517.750.90. Dasi torej rezervni sklad bolniških blagajen pri bratovskih skladiščih narašča, dobivajo rudarji znatno manjšo bolniško podporo kakor pa drugi delavci pri okrajnih ali društvenih bolniških blagajnah. Toda zdravstveno razmerje med rudarji je v pretečenem desetletju postalo tako obupno, da če bo šlo tako dalje, ne bo kmalu sploh nobenega zdravlega rudarja več. V letu 1910, na primer je na vsakih 100 rudarjev pripadalo 95.6 bolnikov, kar pač jasno dokazuje, da so tudi bolniške blagajne bratovskih skladišč za rudarje nad vse važne. Da se pa doseže potrebno povišanje bolniške podpore, bodo morali rudarji s pomočjo svoje strokovne organizacije odločno nastopiti, obenem pa se boriti tudi za omejitve izkoriščanja od strani rudniških podjetnikov, kajti le na ta način bo mogoče stalno naraščajoče število obolelih rudarjev omejiti. Končno govornik na podlagi številok dokazuje, koliko rudarjev se je ponesrečilo, čemur je zopet krivo veliko izkoriščanje, ter priporoča, naj bi se rudarji v Labinju

odločili, da pristopijo v svojo bojovno organizacijo vsi do zadnjega.

Za sodrugom Čobalom se je oglašilo za besedo že nekaj drugih sodrugov, ki so istotako pozivali navzoče za pristop v organizacijo. Pritoževali so se tudi zaradi postopanja nekega delovodje Fachleitnerja, ki rudarje baje zopet izživa.

Po lepo uspelem shodu se je precejšnje število navzočih vpisalo v strokovno organizacijo.

Trbovlje. V zadnji številki »Narodnega lista« čitamo sledeči dopis njegovega trboveljskega dopisnika, ki ga objavljamo v celoti. Glasi se:

»Trbovlje-Vode. Na binkoštni pondeljek imajo naši rudarji zastarelo šego, da napravijo neko romanje na sv. Planino. Letos so vzeli s seboj dve godbi; eno od soc. demokratov! in eno od pazniškega in delavskega podpornega društva. Na sv. Planini imajo mašo in po maši veselico. Seveda, ker je pa pot huda in naporna, je tudi žeja huda, tako da pride večina teh »pobčznih« romarjev popoldan nazaj v Trbovlje že čisto »okroglih«. In tako se je zgodilo, da so pozabili godci »Pazniškega in delavskega društva«, da bi jim pred letom klerikalni člani tega društva kmalu društvo razbili, ker so proti njemu rovali in tudi izstopili iz njega, ker je bilo po njihovem mnenju premalo čukarsko. Da bi se pa malo potolažilo izstopivše nekdanje člane, ki imajo sedaj svoje strokovno društvo, se je godba ustavila v čukarskem domu, kjer je celo popoldne v veliko zadoščenje navzočih čukov mlo piskala. Trbovcji niso začetkoma hoteli verjeti, a izkazala se je žalostna istina. To »Pazniško in delavsko podporno društvo« in njegova godba pod kapelnikom Pavličem nam je bila dosedaj zelo pri srcu, ker smo ga imeli za narodno društvo, a da se člani in njihova godba tako daleč izpozabijo in idejo zabavo delat čukom (druga leta so se v Trbovljah ustavili pri naši slovenski materi g. Dimnikovej), tega ne moremo pozabiti. V Trbovljah delajo nekateri ljudje tako slepomišjo politiko, da bi jo pes ne povohal. Enkrat je narodnjak, enkrat soc. demokrat in enkrat čuk, kakor jim nanesejo razmere časa in pivskega družba. S takimi ljudmi bode treba pomesti pri društvih in jih bode treba javno razkrinkati. — Taki »značaji« ne bodo predsedovali našim društvom, pa naj bodo Janezi ali Jožefi.

Dopisnik tudi nas apostrofira, kar bi si pa bil čisto lahko prihranil, ker se ni o teh romarskih izletih pri nas nikoli oficijelno sklepalo, in jih tudi ne zagovarjamo. Če pa naša godba lahko nekaj zasluži, tedaj ji to privoščimo. Kar se tiče zasmehovanja rudarjev, da prihajajo nazaj »okrogli«, rečemo le, da je pri jako mnogih gospodah v Trbovljah, ki se štejejo za »boljše«, »okroglost« doma prav pogosta. Tudi mi nočemo zagovarjati »okroglosti« pri rudarjih, ali trboveljska gospoda, ki sama težko boleha na tej bolezni, naj bo s svojim ciničnim zasmehovanjem rudarjev nekoliko previdnejša.

Kar pa dopisnik pripoveduje o »Pazniškem in delavskem podpornem društvu« in njegovi sedanjih godlji, pardon godbi, podpisemo z obeh rokama z dostavkom, da smo mi že na stotinekrat trdili, da okoli tega društva in v njem ni drugega nego »Ajmoht«.

Leše. V premogovniku grofa Henckla rabijo vedno novih delavcev, ker delavci, ki so tukaj vposleni, ta grofovski »raj« vedno zapuščajo: Zato poskuša rudniška uprava z vsemi sredstvi privabiti druge delavce. Denar, ki ga uprava v to svrhu razmetava, ne igra nobene vloge, kajti razmetava se ga na račun delavcev, katere se pri vsaki priliki krajša, s čemer se prištedi to, kar se je bilo po nepotrebnem izdalo. »Birmovci«, ki jih tukajšnja rudniška uprava pošilja na vse strani, obljubujejo neizkušnim delavcem visoko plačo, prosto, lepo stanovanje in več takih stvari, samo da jih premotijo in vabijo na delo v premogovnik. Kakor hitro se ti zapeljani ljudje pojavijo v Lešah, se pa dane jim obljube na mah izpremenene, niti govora ni o tem, kar so bili slišali iz ust agentov, in uprava premogovnika se ne čuti dolžna obljube izpolniti, posebno ker ve, da so ti ljudje prišli brez sredstev, in se zaradi tega tudi itak ne morejo nikamor giniti. Upravi premogovnika je beda došlih delavcev dobro došlo sredstvo za nečuvstvo izkoriščanje žrtev, ki so v svoji nevednosti vlekli v past, ki jim je bila nastavljena.

Dne 17. aprila je tudi rudar Andrej, katerega ni bilo njegovega umazanega dejanja prav nič sram, šel na lov za kalini. S pomočjo najraznovrstnejših obljub se mu je res posrečilo privabiti 20 delavcev, izmed katerih jih je pa 17, ko so videli, da vse mnoge obljube niso bile resnične, in da grofovski upravi niti na um ne prihaja, jih izpolniti. Je delo zopet zapustilo, ter pokazalo eldoradu, ki počiva na samem švindlu, hrbet. Kakor videti, grofovski uprava tuje delavce naravnost goljufa. Najbolj žalostno je dejstvo, da se med delavci samimi najdejo

kreature, ki s pomočjo laži vabijo sotovaršice v nesrečo. Želeti bi bilo, da bi te grofovske »birmovce« povsod, kjer se pojavijo, primerno sprejeli, tako, da bi prihodnjič hitro pozabili priti ter da bi svoje sramotno delo opustili. Obratni vodja Stanek naj bi raje denar, ki ga meče birmovcem v žrelo, porabil za izboljšanje delavskih plač, in skrbel za človeško ravnanje z rudarji, potem se rudarji ne bodo izseljevali in pomanjkanje delavcev preneha. Tujim delavcem se na primer obljubuje lepa, prosta stanovanja, dočim mora cela vrsta rudarjev stanovati v Prevaljah, ker v Lešah ni stanovanj.

Gospoda naj skrbi v prvi vrstji za one delavce, ki so pri njej že v delu, odstrani naj vzroke izseljevanja, potem se bo vprašanje, ki se tiče delavnih moči lahko rešilo brez agentov, brez švindla in tudi brez goljufije. Delavce vseh krajev pa pred sleparskimi, grofovskimi agenti svarimo, to tem bolj, ker uprava premogovnika, ki je last milijonaria Henckla, plačuje le 2 kroni 50 vinarjev dnevne mezde, obenem pa vlada v tem premogovniku priganjanje pri delu, ki presega že vse meje nesramnosti.

Shodi.

Podružnica Unije rudarjev avstrijskih v Lešah obhaja dne 25. maja t. l. petletnico svoje ustanovitve, po naslednjem sporedu: Ob 1. uri popoldne se snidejo rudarji in drugi udeleženci v gostilni g. Anton Čopa v Lešah, od koder ob 2. uri odkorakajo z godbo na čelu na slavnostni prostor g. Matevža Povšeta, po domače pri Ravnjaku, kjer se bo ob 3. uri vršil javen ljudski shod, na katerem bo poročal sodrug Čobal iz Zagorja. Po shodu se bo vršila ljudska veselica združena s koncertom. Rudarji iz Leš kakor tudi drugo delavstvo vabimo, na polnoštevilno udeležbo.

Zabukovca. Shod, ki bi se bil imel vršiti dne 11. maja, se je vsled neugodnega odgovora, ki ga je dalo okrajno glavarstvo v Slovenjem Gradcu z ozirom na vlogo, ki jo je bil vložil krajevni delavski odbor v Velenjem glede zvišanja postavk v kraju navadne dnevne mezde, da bi se dosegli višji bolniški šifiti, preložil, in se bo vršil v soboto dne 24. maja ob 3. uri popoldne v gostilni gospoda Zupanca. Rudarje vabimo, da se shoda, na katerem bo poročal o nadaljnjih korakih, ki jih treba storiti v tej zadevi, sodrug Siter iz Trbovelj, polnoštevilno udeleže.

V Hrastniku se je dne 4. maja vršil jako dobro obiskan občni zbor skupine rudarjev avstrijskih, na katerem so podali funkcionarji svoja poročila, in se potem, ko so se vzela poročila na znanje, izvolilo sledeče sodruge v novi odbor, in sicer: Urlep Ivan, načelnikom; Malovrh Karol, načelnikovim namestnikom; Jazbec Ivan, blagajnikom, in Privšek Alojzij, blagajnikovim namestnikom. Kot pregledniki računov so bili izvoljeni sodrugi Kolman Matija in Kamplet Ivan. Kot člani odbora pa sodrugi: Kuhar Anton, Ladiha Franc in Sibila Feliks.

Po volitvi odbora je sodrug Siter iz Trbovelj predaval o pomenu in potrebi strokovne organizacije za rudarje. Predavanju, ki so mu navzoči z zanimanjem sledili, je sledilo živahno odobravanje. Končno se je sklenilo, uvesti agitacijo in pobiranje članskih prispevkov po hišah, in so v to svrhu bili tudi izvoljeni zaupniki. Novemu odboru želimo mnogo sreče.

Listnica upravnistva.

A. Mravljje, Amerika, naročnina vam je z 9. številko potekla.

S Kavčič, Amerika, tudi vam je naročnina z 9. številko potekla.

„Proletarec“, Amerika, pošiljajte list na novi naslov.

Antonin Mertlik v Úpice (Česko)

razpošilja po povzetju vsake vrste platno, volneno blago za razne lišne potrebe, po želji 30 do 40 metrov komad za 15 do 20 kron. Zahtevajte vzorce in cenik.

L. Jax & sin
Ljubljana
Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „Adler“.

Vozna kolesa.
Ceniki zastoj in franko.